

Дацюк О.*

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ДИПЛОМАТИЧНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ТА «СИНДРОМ ЖЕРТВИ»

Сьогодні вже не виникає сумнівів, що інформаційна безпека є суттєвою складовою національної безпеки країни. Однією з найбільших загроз для інформаційної та й загалом національної безпеки держави наразі є щоденні інформаційні посилення у російських ЗМІ, котрі мають недружній, часто надзвичайно агресивний характер. Це створює умови для паралічу громадської свідомості. Внаслідок цих загроз українці не стають політичним народом, а просто перетворюються у масу людей, яка сумнівається у кожному кроці своєї країни [1].

Тому дедалі більшої актуальності набуває інформаційно-психологічна безпека як держави і суспільства в цілому, так і кожного громадянина окремо. **Інформаційно-психологічна безпека держави** – це відсутність інформаційних впливів на свідомість, підсвідомість, інформаційні ресурси та інфосферу машинно-технічних систем, що через зміну психологічного стану індивіда впливають на його життєдіяльність та працездатність, нав'язують особистості, суспільству, країні «бажані» системи цінностей, поглядів і інтересів в життєво важливих сферах суспільної і державної діяльності, «керують» їх поведінкою і розвитком в бажаному для іншої сторони напрямку.

Все це зумовлює гостру необхідність створення і організації єдиної державної системи інформаційно-психологічного протидіяння, куди б, окрім відповідних підрозділів силових структур, активно залучалися для боротьби із посталими загрозами і цивільні аналітичні центри, PR-компанії та ЗМІ. І першочерговою умовою успішної протидії є саме скоординованість і взаємоузгодженість діяльності цих структур [2].

Однак, є суттєві проблеми на заваді створення системи захисту власного інфопростору та забезпечення психологічної безпеки громадян. Перш за все, це - відсутність законодавчої бази, яка б заклала правові основи для інформаційного протидіяння. На відміну від Росії, де існує ціла доктрина інформаційної безпеки, у якій чітко прописані всі основні поняття, включаючи методи забезпечення інформаційної безпеки та інформаційно-психологічну безпеку, в Україні не існує жодного законодавчого акту, де б чітко визначалися види інформаційно-психологічного протидіяння, а головне – передбачалися можливості активних дій у відповідь, підстави для інформаційної протидії та, можливо, законні методи її проведення. Ще однією, не менш важливою, є проблема нескоординованості, адже в Україні існує близько 30 інстанцій, які мали б відповідати за інформаційну безпеку, однак немає жодного координаційного центру, який узгоджував би їх роботу заради забезпечення національних інтересів держави. Достатньо вагомою є проблема фінансування. Високопосадовці країни безсумнівно розуміють, що сьогодні, використовуючи інформаційний простір, можна досягнути будь-якої мети, однак досі Україна не витрачає жодної копійки на інформаційну безпеку (приміром США планує на неї витрати цього року \$8млрд. [1]).

* студентка 4 курсу відділення «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Рижков М.М.

Всі вищеперераховані проблеми яскраво виявилися під час чергової газової війни 2008/2009 року. Після газового протистояння в 2005 році стало очевидним, що Росія веде інформаційну війну проти України шляхом не тільки генерації інформаційних повідомлень та новин, але й викривлення інформації та відвертої брехні [3]. Здавалося б, це мало стати уроком для України та стимулювати її до створення системи інформаційного захисту національних інтересів. Однак, як і 4 роки тому Україна виявилася абсолютно беззахисною перед блискавичними інформаційними атаками Росії.

Керівництво держави та ЗМІ у цьому протистоянні поводитися «дуже боягузливо», «як колоніальні, непрофесійні, залежні від Росії особи» [4]. Не була сформована відповідна делегація на вищому рівні, не було відповідної інформаційної кампанії. Росія вже захопила всю інформаційну сферу України. У зв'язку з інформаційно-політичною неспроможністю України захистити власні інтереси в міжнародних конфліктах, виявляється, що кожна газова суперечка з Росією – це втрачені можливості для України. Непідготовленість України – це відсутність перемоги. Якби Україна завчасно і належно готувалася до газової та інформаційної агресії, то могла б не лише одержати інформаційну перемогу, але й закріпити за собою імідж східного захисника інтересів всього Євросоюзу [3].

Окрім неспроможності вести активну інформаційно-психологічну боротьбу, Україна ще й страждає гіпертрофованими виявами дипломатичної толерантності. Пасивна роль об'єкта інформаційних кампаній країн ЄС позиціонується як демонстрація її європейськості та вірності європейським принципам та нормам. Яскравим прикладом є ситуація з о. Зміїний, коли Україна заявила, що прийме будь-яке рішення Гаазького суду. Звісно, це виглядало дуже дипломатично та толерантно, однак мова ішла про втрату стратегічно важливих для України територій, з великими запасами нафти та газу, що могли б забезпечити енергетичну незалежність країни. Таким чином, українська верхівка розставляє акценти на хибних національних інтересах, приносячи в жертву демонстративній «європейськості» держави національно-важливі питання.

Подібні вияви пасивності держави та її нездатності до самооборони формують у населення «синдром жертви». Адже регулярні програші у інформаційній сфері мають безпосередній вплив на ментальну сферу, котрий виявляється у постійному переживанні на всіх рівнях дистресового досвіду. Внаслідок цього, поглиблюється негативний фон власних українському суспільству (за типологією [5]) екзекутивності та інтровертивності в рамках архетипів долі, «вічного повернення», центрованої провини, монарності буття та звеличення юродивого. Наслідком таких процесів може стати аномія та дезінтеграція українського суспільства як такого.

Таким чином, можна зробити висновок, що цілеспрямовані антиукраїнського змісту інформаційно-психологічні операції є сьогодні, після енергетичної залежності, головної загрозою національній безпеці України, психологічному здоров'ю її громадян та територіальній цілісності країни. Життєво необхідними стають питання створення дієвої системи інформаційно-психологічної безпеки держави, що передбачає прийняття відповідної законодавчої бази, забезпечення належного фінансування та організацію централізованої структури, що координуватиме діяльність як відповідних державних підрозділів, так і цивільних аналітичних центрів та ЗМІ.

Література

1. Анна Бабинець. Безпечні поради. //Український тиждень – №11(72) – 20-26 березня 2009 – с.15-16.
2. Кирило Гринько. Інформаційно-психологічна агресія як різновид інформаційно-психологічного впливу. Аналіз форм і засобів здійснення у інфопросторі України та стра-

- тегії протидії. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
[tp://pinchukfund.org/storage/students/works/2008/271.doc](http://pinchukfund.org/storage/students/works/2008/271.doc)
3. Олексій Толкачов. Інформаційно-газова війна: «граблі» для України. [Електронний ресурс] – Українська правда – 2009 – Режим доступу:
<http://www.pravda.com.ua/news/2009/1/13/87599.htm>
 4. Олег Соскін. Газова війна між Україною та Росією може перерости у справжню. [Електронний ресурс] – Західна інформаційна корпорація – 2009 – Режим доступу:
<http://zik.com.ua/ua/news/2009/01/05/164412>
 5. Олена Донченко, Юрій Романенко. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення): Монографія. – К.: Либідь, 2001. – 334 с.